

RENKLİ
ÇEKMECELİ
ŞİFONYER

Olivia Ruiz

RENKLİ ÇEKMECELİ ŞİFONYER

OLIVIA RUIZ

Özgün adı: La Commode Aux Tiroirs De Couleurs

© 2020 Olivia Ruiz

Orijinali JC Lattes, Hachette Group tarafından yayımlanmıştır.

© 2020 YAN PASAJ YAYINEVİ, İSTANBUL, TÜRKİYE

Bu eserin Türkçe yayın hakları Vicki Satlow of The Agency srl ve Kalem Ajans aracılığıyla alınmıştır. Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

ISBN: 978-605-74632-1-0

1. Baskı: Haziran 2021

Çeviri: Yurtsay Mihçioğlu

Editör: Hevdan Sönmez

Redaksiyon: Şebnem Soral

Son Okuma: Tuba Nur Bakaçhan

Sayfa Tasarım: Bahadır Erşık

Kapak Tasarım: Füsun Turcan Elmasoğlu

Baskı: Ana Basın Yayın Gıda İnş. San. ve Tic. A.Ş.

Mahmutbey Mh. Devekaldırımı Cd. 2622 Sk.

Güven İş Merkezi No: 6/13 Bağcılar/İstanbul

Sertifika No: 20699

YAN PASAJ YAYINEVİ

Acıbadem Mh. Acıbadem Cd. 124/10

Kadıköy/İstanbul Sertifika No: 49450

info@yanpasaj.com

www.yanpasaj.com

RENKLİ
ÇEKMECELİ
ŞİFONYER

Olivia Ruiz

Çeviren: Yurtsay Mihçioğlu

YAN | PA
SAJ

Olivia Ruiz (Olivia Blanc) şarkıcı ve oyuncudur. Müzisyen ve şarkıcı Didier Blanc'ın kızıdır.

Ruiz, Montpellier Üniversitesi'nde sahne sanatları okudu; ardından iletişimde BTS'ye (yüksek teknisyenlik diploması) yöneldi. On beş yaşından itibaren müzik, tiyatro, dans dersleri aldı ve arkadaşlarıyla rock grubu Five'ı kurdu. 2001 yılında Star Academy'ye katılarak yarı finale kaldı. Sonrasında ilk albümünü çıkardı. İkinci albümü, bir milyon satış rakamına ulaştı ve 2007'de Victoire de la Musique'de Yılın Kadın Sanatçısı ve Gösterisi kategorisinde ödül aldı.

Günlük olaylar Olivia Ruiz'de her zaman yankı uyandırdı. Çünkü o bunları; okuduğu, işittiği hikâyelerin ve tarihin tekrarı olarak gördü; ki bu hikâyeler bugün hâlâ, geçmiş bize hiç ders vermemiş gibi kendini ve başkalarını içine hapsediyor.

Ruiz, "Anlamaya çalışarak ve tabuları yıkarak sevdiğim herkesin ruhunu onaracak bir süper kahraman olabilmeyi çok isterdim," diyordu ve *Renkli Çekmeceli Şifonyer* böyle bir zamanda doğdu.

F. Yurtsay Mıhçıoğlu 1964 yılında Ankara'da doğdu. Türkiye, İsviçre ve Fransa'da öğrenim gördükten sonra 1986'da AFP'de gazeteciliğe başladı. 2000'lerin başından beri serbest gazetecilik ve değişik kurumlar adına, bilhassa akademik, sözlü/yazılı çevirmenlik yapmaktadır.

*Anneme, babama, kardeřime
ve tüm aileme.*

Nino'ya.

*“Susmak ve için için yanmak,
kendine verebileceğin en büyük cezadır.”*

—FEDERICO GARCÍA LORCA, *KANLI DÜĞÜN*, 1932

*“İnsanın köklerinden kopması, ruhunun,
bir şekilde berraklığını değiştiren bir
hayal kırıklığıdır.”*

—PABLO NERUDA

İçindekiler

GİRİŞ	11
1. VAFTİZ MADALYONU	17
2. ANAHTAR	29
3. ŞİİR DEFTERİ	43
4. DOĞUM BELGESİ	63
5. TOHUM KESESİ	77
6. MAVİ FULAR	93
7. TREN BİLETİ	105
8. BAROMETRE	115
9. ZARF	131
SON SÖZ	143

Giriş

*Papi** ile mobilyaları kenara itip bütün gece iki gözümüz iki çeşme dans ettik. İyi geldi. Kızım Nina uyandı, o da bize katıldı. Ona da dans mikrobunu bulaştırmıştık. Bu öğleden sonra *papi*'den ayrılmak istememiştim. Anneannem gittiğine göre artık kimsesi kalmadı onun.

Bir kolumun altında çantam, diğerinde uyuyan kızım, Butte Tepesi'ne vardığımda nefes nefeseydim. Kederimden bitap düşmüş hâlde, bir an, seksen sene önce Pireneler'i** tırmanan anneannemmişim gibi hissettim. Tir tir titreyen. Kaybolmuş. Koparılmış. O, yurdundan; bense şu andan itibaren onun varlığından...

O kadar çok insan geldi ki onu anmaya, dedem ve ben gelenlerin ancak yarısını tanıyorduk. Kim bilir kaç sır götürmüştü mezara, hınzır kadın... Bizse kalbinde ilk iki sırayı işgal ettiğimiz için şimdi daha bir gururluyduk.

* (Fr.) Dede. (*e.n.*)

** Pireneler, Güneybatı Avrupa'da Fransa ile İspanya sınırını oluşturan sıradağlar. (*e.n.*)

Bacaklarıma ağrılar girdi. Sacré-Coeur bana o çok sarhoş gecelerde eve dönerken olduğu gibi, fazladan bir-iki seviye daha yükselmiş geliyor. Duruyorum. Altı metre daha. *Abuela'nın** dediği gibi, "Ha gayret!"

Dairemin kapısını açıyorum, ışığı yakıyorum ve işte orada. Şifonyer... Evimde. Salonun ortasında. Ayrıca mutfağın da. Anneannem gittikten sonra bile gizemini koruyor. Bu düşünce beni gülümsetiyor. Ve ağlatıyor. O zaman farkına varıyorum. Bu kahrolası şifonyerle ne yapacağım? Otuz metrekare, Nina ve benim için rahat bir alan. Ancak otuz metrekareyi şifonyerle paylaşmak zor olacak.

* * *

Tüm yaşamımız boyunca merakımızı cezbeden o esrarengiz nesne anneannemin evine geldiğinde ben dört yaşındaydım. Bu an zihnimde bir saat önce gerçekleşmiş gibi canlı. Kuzenlerimle beraber; gökkuşağı renklerinde çekmeceleri, her birinin üzerinde çevrilmek için yalvaran küçük anahtarları ve pirinç köşebentleriyle daha da erişilmez görünen şifonyere burnumuzu sokmaya binlerce kez heveslenmiştik. Ancak her seferinde anneannem müdahale edip sırrını bir tek onun bildiği o çok caydırıcı ve keskin çılgınlıklarından birini atardı. Biz de şimşek hızıyla toz olurduk. Çoğu zaman bu başarısız girişimleri, genç kuşağın inanılmaz fikirlerinin

* (İsp.) Anneanne. (e.n.)

havada uçtuğu geniş aile nineloji değerlendirme toplantısı takip ederdi:

“Ya sarı çekmecedeki Siyam ikizi kız kardeşimle bir resmimiz varsa ve o, bizi ayırdıkları ameliyat sırasında ölmüşse? Kafamdaki yara izi bunun kanıtı olabilir...”

Küçük kuzenim Maxime’in ise mavi çekmeceyle ilgili bir kehaneti vardı:

“Sanırım *abuela*’nın burada sakladığı sır; benim, kuzenimiz Yannick’in erkek kardeşi olduğumdur. Bu konu kafamı kurcalıyor. Daha çok ona benziyorum. Annem ilk doğumu sırasında gelişen bir komplikasyon nedeniyle kısır kalmış olabilir ve teselli etmek amacıyla belki de beni ona vermişlerdir.”

Ancak şifonyer hakkındaki teorilerimiz hep sürünce mede kalıyordu. Çocukken, *abuela*’nın gözdesi olma durumumu kullanarak hazinenin sırrını bana ifşa etmesini umardım. Tüm asaletiyle bana “Gün ışığım,” derdi ama devamı gelmezdi. Anneannem ezelden beri her şeye karar veren, her şeye hâkim olandı. Tıpkı yemekleri gibi; önce davetkâr bir şekilde baştan çıkarır, sonra şaşırtır, ardından da baharatlı tabiatıyla her yerine işler. Ne zaman ki yemek biter, işte o zaman ağzına leziz bir tat yerleşir. Tutkuyla sevdiğini hissettiren bir tat.

Bu anı o kadar uzun süre bekledim ki artık ölsem gam yemem. Merakımı bastırarak sabırsızlıkla geçirdiğim onca yıldan sonra nihayet bu on çekmecenin sakladığı sırları korumak için neden o kadar çaba harcadığını öğreneceğim. Anneannem onların hafıza içerdiklerini söylerdi.

Kızımı yatırdım. Ona o kadar çok benziyor ki. Umarım kızıma, anneannemin benim için olduğu kadar iyi bir anne olurum. Pikaba bir Ennio Morricone koydum. *Abuela...* Kimse ona başka türlü seslenmedi. Kömür gözleri ve yanık teniyle *abuela* ismi ona yakışırdı. *Il Padrino. Abuela.* Ailemde anneden kıza geçen bir gelenek, anneannemize *abuela* deriz.

Kendime çay yapmaya giderken şifonyerin önünden geçtim. Gözyaşları ve gülümseme aynı anda yerleşti suratıma, uyumsuz iki misafir gibi. Anı ellerimin ucunda hissediyorum, sekiz yaşındayım ve önümde büyük bir sayfanın çevrileceğine dair şimdiden özlem dolu bir bilinç ile ateşli bir dürtü arasında gidip gelen bir duygu yelpazesine sahibim. İçim bir Harley motoru gibi patırıyor. Toparlanıyorum... Nefret ettiği tek şey duygusallıktı. Ağladığını hiç görmemiştim, beni de kendisi gibi güçlü ve sarsılmaz hâlimle seviyordu. Zaten olduğum gibi. Hemen hemen. Olmak istediğim gibi.

Aile içinde yüksek sesle ve çok konuşur ancak hiçbir şey söylemezdik. “Seni seviyorum”larıma tepki verdiği tek seferde, “Biz de senden hoşlanıyoruz,” demişti. Yine de bunu ona söylemekten asla vazgeçmedim. Hatta bu tek yönlü bildirimini sevmeye bile başlamıştım. Bana olan sevgisi her an tüm gözeneklerinden fişkırdı. Kelimelere ihtiyacı yoktu. Şefkatli davranmalara da. Bazen duygularını, okşadığı köpeğe yöneltirdi; bana bakarak. Köpek ise bu okşamaları aynı hızla bana naklederdi.

Masif meşeden devasa şifonyerin on çekmecesine var. Pek hizalı görünmeyen, üçlü, üç sıra ve aşağıda daha

küçük, tekli, pembe bir onuncu çekmece. Yasağın bende yarattığı açlık yıllardan beri dinmedi, sanırım az sonra elimi kora sokacağım. Eğreti duran onuncu çekmeceyi, en küçüğünü gözüme kestirdim. En gizemli olanını.

Elime hâkim olamıyor, anahtarını kavriyorum. Ne keşfedeceğimin farkında olmanın sarhoşluğu içindeyim. Çekmeceyi usulca çekerken, esrar perdesi tamamen kalkmadan her saniyenin tadını çıkarıyorum.

Çekmece epey dolu, titreyen terli parmak uçlarımla hissedebiliyorum. Makarna kolyesinden tuzlu hamur kül tablasına kadar en büyük eserlerim orada. Onun için yaptığım her bir nesneyi saklamış. Hazine gibi korunmuş iğrençlikler şenliği. Anılar tekrar canlanıyor. Uzaklaşıp volta atmaya başlıyorum. Büyük yolculuğa henüz hazır değilmişim gibi. Belki de şimdilik sadece pembe çekmece yeterli olacak.

Çekmecedен, *papi* ve *abuella*'nın her yaz Narbonne plajı kampında kiraladıkları karavanın önünde, kuzenlerimle beraber poz verdiğimiz bir fotoğrafı çıkarıyorum. Muzır ifadelerimiz ve yüzümüzdeki yaşam sevinci, solmuş fotoğraf kâğıdına can katıyor. Mutluymuşuz. Altımızın anneannelerinin yatağında, elbette onlarla birlikte, ayaklı başlı uyuması hiç sorun yaratmazdı. Aksine, birimizin biraz serpilip de yerini daha ufak olana bırakarak yandaki kamp yatağına taşınmak zorunda kalması bir dramdı. *Abuela* ve *papi* tüm hayatımızdı. Özellikle de benim bütün hayatım. Çocukken, yanlarındayken kendimi güvende hissedirdim. Umarım elden ayaktan düştükleri yıllarda da aynı duyguyu ben onlara hissettirmeyi başarmışımıdır.

Abuela, ailemizin çimentosu olmuştu. Bazıları, hepimizin Marseillette'deki kafede, aynı beton kalıba dökülmesinin bizim için bir lütuf olmadığını söyleyebilir. Her neyse, *abuela* senin adına bir şeyin doğru olduğuna karar vermişse, bundan kaçışın olmaz. En iyisi, kendini ikna etmek için bir yol bulmaktır.

Şifonyeri göz ucuyla kesiyorum. Pembe çekmecenin dibinde bir zarf fark ediyorum, üstünde anneanne-min itinalı yazısı. Ya üstteki çekmecelerde başkaları da varsa? Ne yapmam gerektiğini anlamaya başlıyorum: Şimdi girişmek, ilk çekmecedan başlayarak saldırmak gerek; sabahın ilk ışıklarına kadar sürecek olsa bile.

Morricone plağının diğer yüzünü çevirdim. Rengârenk çekmeceli şifonyerin önüne oturdum.

Artık baş başa kaldık *abuela*. Şaşırt beni. Daha da.

1.

Vaftiz Madalyonu

Sana vaftiz madalyonumu bırakıyorum tatlım, yolculuktaki tek “değerli” refakatçim oydu. Ezelden beri ona gözüm gibi bakmam söylendi, bu nedenle ona sahip olduğum için zengin hissedirdim. Madalyonumu satarak tüm zorlukları aşabileceğimi sanırdım.

O dönem için bir hayli geç vaftiz edilmişim. Annemle babamın sinir bozucu çağdaşlıkları! Aklımın Tanrı'mı seçebilecek kadar ermesini beklemişler. Neyse ki işe aile büyükleri karışmış. Zira ben sadece diğerleri gibi olmak istiyordum; ailedekiler gibi, onların Tanrı'sı tarafından kabul görmek ve korunmak istiyordum. O anı tam bir ciddiyetle, nasıl diyeyim, huşu içinde yaşadım. Bu, annemi duygulandırmış; babamı da çok güldürmüştü. Beyaz ipek bir elbise giymiştim. Ailemin ipek böceği yetiştirdiği birkaç dut ağacı vardı, bu sayede dokumacılar bize özel günler için üretim yaparlardı. Günün birinde dedem, dallarından kendine kanat yapmak için bir dut ağacını harap etmişti. Hepimizi de seyre çağırmıştı. Uçmasını... Doğrudan yere çakılmasını seyretmeye! O gün, göklerde tecrübe edinemedi;

bunun yerine hayatı boyunca çektiği sağ kalçasındaki o korkunç ağrıya sahip oldu. Ama bu, tatlım; başka bir hikâye.

Bak, madalyonumun üstünde gezginlerin koruyucusu Aziz Kristof figürü var. Gülünç, çünkü göç, İspanya dışına attığım ilk adımdı; Fransa ise varış noktam. San-ki gezgin olduk da! Yola çıkmamızdan bir hafta önce annem külotlarımızın her birinin iç yüzüne küçücük bir cep dikti. “Rita, sen madalyonun boynunda ya da bileğinde uyursun ve onu her sabah, giyeceğin külotun cebine koyarsın. Her zaman yanında olur ve kimse onu senden çalamaz. Cumhuriyetçiler kazanır kazanmaz da yine korkmadan takarsın.” Korkulacak olan neydi ki? Soruyu soracak vaktim olmadı. Annem hiçbir zaman bir şeyden korkmadığımı çok iyi biliyordu. Zaten bunu da anne babamdan almıştım. Kaldı ki Fransa’ya gitmek için bir trene binmek, büyüklerimizin direnişi örgütlemek için hava karardıktan sonra gizlice ormana sızmasından daha çılgınca değildi. O süre zarfında biz çocuklar kovboyculuk oynamak yerine Franco ve Cumhuriyetçiler* oyunu oynardık. Herkes komünist, anarşist veya sosyalist olmak isterdi; çünkü sonunda hep onlar kazanırdı. İşte o Cumhuriyetçiler, solun bir bakıma aynı hedefe kilitlenmiş tüm akımları Franco’ya karşı birleşmişti.

* İspanya İç Savaşı, 1936-1939 yılları arasında, monarşiden sonra kurulan demokratik cumhuriyeti savunanlar ile General Franco liderliğindeki faşistler arasında yaşanmıştır. Savaşı kazanan Franco, 1939’dan 1975’teki ölümüne kadar İspanya’yı diktatörlükle yönetmiştir. (e.n.)

Annemle babam birbirlerini, partilerini ve vatanlarını sevdikleri kadar çok severdi. Dil, yaşam biçimi ve geleneklerin yanında mücadeleciliğe, cesarete ve çılgınlığa varan radikallığe kalpten bağlıydılar. Kimse onları bu değerlerden mahrum bırakamazdı. Annem bıkmadan, herkesin kendi kaderinin efendisi olduğunu söyleyip dururdu. Bu nakaratı her fırsatta kullanırdı. Bu cümle, tarafları sessiz bırakıp hararetli bir tartışmayı sonlandırabilirdi gibi, konuşacak konusu olmayan bir sofrayı ateşleyebilirdi de. Kabul etmek gerekir; o meşhur “Kendi kaderimizin efendisiyiz,” çıkışının tonunu öyle iyi ayarlardı ki kız kardeşlerim ve ben kendimizi yenilmez hissederdik.

Son birkaç haftadır kabilemizin yenilmezliği sarsılmaya başlamış gibiydi. Annemle babam sokağa çıktığında etrafı kolaçan etmeden tek bir adım bile atmıyordu. Barselona’ya, eski dostları Angelita ve Jaime’nin evine taşınmıştık. Annem ve babam artık çalışmıyor, neredeyse hiç dışarı çıkmıyor, tüm zamanlarını yazışma yapıp toplantı düzenlemekle geçiriyorlardı. Sokak çocukları günde birkaç kez, biraz para karşılığı belgeler getirip götürüyorlardı. Kız kardeşlerim ve ben artık okula gitmiyorduk. Bazı çocuklar kaçırılmış ve Alicante’deki utanç kamplarında beyinleri yıkanarak “öndere” hizmet etmeye adanmış neferlere dönüştürülmüştü. Ölmekten beter!

Bir akşam, Epifani’de geçit töreninden ceplerimiz şekerlemeyle dolu döndükten sonra babam her zamanki gibi evin kapısını sımsıkı kapatıp radyoyu açtı.

Radyodaki ses; bir plandan, bir katliamdan, kandan ve Barselona'dan söz edince babam bizi güvenli bir yere yerleştirmenin artık zamanının geldiğini söyledi. Ona göre, harekete geçmek için üç haftadan az vaktimiz vardı. Endişelenmemize gerek yoktu, çünkü annem ve babam Franco rejimini devirir devirmez geri gelecektik. Fransa'ya gidecektik, çok uzakta olmayacaktık ve orada ne bombardıman ne de diktatör vardı, rahat ederdik. Angelita ve Jaime tüm yolculuk boyunca bizimle olacak ve bizi, yirmi yıldır denize yakın Narbonne kasabasında yaşayan *tío** Pepe'ye götüreceklerdi. *Tío* Pepe'yi ve Narbonne'u hiç duymamıştık. Fransa'yı ve Fransızca'yı da hiç duymamıştık. Ülkemizi hiç terk etmemiştik. Yine de bu hiçler beni o kadar ürkütmemişti; çünkü annemle babam, bu kadar telaş içindeyken bile bizi bekleyen tabloyu süslemeye özen göstermişlerdi. Noel Baba'ya inanırken var olmadığını öğrenerek acı çekmek, yarattığı sonsuz düş dünyasının zevkini hiç tatmamış olmaktan iyidir değil mi? İşte burada olan da buydu: En azından Narbonne'a varana kadar dayanabilmemiz için sevgiyle söylenmiş koruyucu bir yalan.

Annemle babamın istasyondaki bitik yüz ifadelerinden şüphelenmeliydik. Ülkede ve dışarıda başlarına ödül konmuştu. Hüküm giydikleri için yaşamlarına birlikte son vermeye karar vermişlerdi. Böyle bir aşk yaşayan başka kimse var mıdır, Tanrı bilir.

* (İsp.) Amca. (*e.n.*)